

כלאי בגדים - שעטנז

סימן רח"צ - סימן ד"ש

- א] מקורות. ד] כלים שונים. ז] חשש שעטנז.
 ב] אופני החיבור. ה] להלביש את חבירו כלים - סימן ש"ג. ח] הלכות.
 ג] ללבוש בגד בשביל מדידה - סימן ש"א. ו] למכור בגדים שיש ספק שעטנז.

א] מקורות.

א. פסוקים.

1. ויקרא (פרק י"ט פסוק י"ט) – "וּבָגְד פְּלִאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ".
2. דברים (פרק כ"ב פסוק י"א) – "לֹא תִלְבַּשׁ שֶׁעֲטָנוּ צֶמֶר וּפְשָׁתִים יַחְדָּו".

ב. משניות – כלאים (פרק ט').

ג. ספרים – חכ"א (כלל ק"ו), קיצור שו"ע (סי' קע"ו).

ד. דור המלקטים – השעטנז להלכה ולמעשה (כהן), לא תלבש שעטנז (בגיר), לבושי יוסף (סטפנסקי), מלבושי ישע (בלוי), שבט הלוי (ח"י סי' קפ"ה - סי' ק"צ), שעטנז (ארליך), תורת הבגד (בן שלמה).

ב] אופני החיבור.

א. לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן (zipper) - סימן ש' סעיף ג'.

1. מחמיר.

א) הגר"א נבנצל שליט"א (אסיפת יצחק כ"א שבט תשס"ט) – שאלה: "האם מותר לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן". תשובה: "לא".

ב) הגר"ח ק שליט"א (השעטנז להלכה ולמעשה פרק ג' הע' ע"ג) – "דלכאורה צ"ל אסור".
 ע"י הגר"ח ק שליט"א (אסיפת יצחק ט"ו שבט תשס"ט) – שאלה: "האם מותר לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן". תשובה: "כמדומה שאסור".

2. מיקל.

א) מלבושי ישע (פרק ג' הע' נ"ד) – "מותר לחבר בגד צמר בבגד פשתים ע"י קרסים או כפתורים] ונראה דה"ה חיבור ע"י רוכסן".

3. מר"מ – השעטנז להלכה ולמעשה (פרק ג' הע' ע"ג).

א) בצל החכמה (ח"ג סי' צ"ב אות ו') – "מ"מ נלמוד מזה, שאם יקרה באיזה מקום איזה בגד שאין דרך לחבר את חלקיו אלא ע"י קשרים או קרסים שבאחד מחלקיו ומכניסין אותן בלולאות או נקבים שבחלק האחר בבגד ההוא, אם רוצה להשאירו כך ימים רבים יש לאסור לחבר צמר עם פשתן ע"י קשרים שאם לענין טומאה אמרינן בכה"ג דהוי חבור (אות ד') ה"ה לענין כלאים כדמוכה מתני' (סופ"ט דכלאים) עשה שני ראשים לצד אחד חבור ויש בה משום כלאים, וחבור היינו לטומאה ולהזאה. וגם אפשר דכלאים חמיר טפי, עיי' טו"ז יו"ד (סי' ש' סק"ג) דכלאים דכתי' בי' יחדיו בכל דהוא חשיב חבור ואפ"י כשאינו חבור רק לפי שעה ע"ש. וא"כ כיון דלטומאה הוי חבור בכה"ג מכש"כ לענין כלאים ... בגד שלעולם אין דרך לחבר חלקיו זל"ז רק ע"י שמכניסין קשרים או קרסים שבאחד מחלקיו לנקבים או ללולאות שבחלקו השני, נראה דהוי חיבור לכלאים עכ"פ כשעושהו לעמוד כך זמן רב".

ב. בגד ע"ג בגד, במקום אי אפשר להוציא התחתון בלי העליון - סימן ש' סעיף ד'.

1. מיקל – מחבר (סעי' ד'), לבוש (סעי' ד'), "ואיני יודע למה כתב ונכון ליזהר, דנראה לי היתר גמור לכולי עלמא ...", ערה"ש (סעי' כ"ד, "והועלם נוהגים להקל דלא ס"ל כדיעה זו [ש"ך סק"ח וגם הלבוש דחה דבריו ולבד זה כבר בארנו דעיקרי הדברים תמוהים]").

2. נכון ליזהר – רמ"א (סעי' ד', "נכון ליזהר"), ט"ז (ס"ק י'), ש"ך (ס"ק י'), ע"י ס"ק ח'), מנחת יצחק (ח"ב סי' כ"ו אות ה'), אבל הירא את דבר ד' בודאי לא יעבור על דברי הרמ"א שסיים ונכון ליזהר, וכמ"ש בזה השל"ה הקדוש (בשער האותיות סוף אות ק', ורימז לדבריו בפת"ש ביו"ד שם), וז"ל, ואני אומר דנכון ונכון, כי כן מוכיח בירושלמי הובא בב"י, והירא דבר ד' איך ימלא לבו לעשות נגד בדבר שאין מפורש בהדיא בגמ' היפכו, והתנצלות שכתב הב"י זה אינו דבר מפורש עכ"ל"), השעטנז להלכה ולמעשה (פרק ג' סעי' ל"א, "ונכון להחמיר").

3. מר"מ – שערים מצויינים בהלכה (סי' קע"ו קונ"א ס"ק ב'), שבט הלוי (ח"ט סי' רכ"ו).

ג] ללבוש בגד שיש "ספק" שעטנז לצורך מדידה - סימן ש"א סעיף ה', סעיף ו'.

א. ודאי שעטנז.

1. מחמיר.

א) **חכ"א** (כלל ק"ו סעי' כ') – "ויש מתירין אפילו ללבושו אם אינו עושה לצורך לבישה על גופו אלא להעביר המכס או כדי להראות מדת אורכו ורוחבו להקונים כיון שאינו מתכוון כלל ללבישה ונראה לי דלכולי עלמא אסור אם רוצה לקנותו ולבושו לפי שעה לראות אם הוא כמדתו שהרי מכוון ללבושו ולכן הקונים הכובעים שקורין קאפעלושין התפורים בשעטנו וכן בגדים אסור ללבשן לכוון למדתו אפילו ארעי (סימן ש"א סעיפים ד' ה' ו')."

2. מיקל.

א) **רי"ז** (שלטי גבורים ביצה דף ז: אות א') – "וכן נראה בעיני שמותר לו לאדם ללבוש בגד כלאים כשהוא רוצה לקנותו וצריך לבדוקו ולכסותו על גופו שהרי אינו מתכוין ליהנות בו לפי שעה".

ב. מחמיר.

1. פאת שדך (ח"ג סי' ק"מ) – "לענ"ד יש להחמיר אפילו אם המיעוט אינו מצוי כ"כ".
2. הגר"ח שליט"א (אסיפת יצחק כ"א שבט תשס"ט) – שאלה: "האם מותר ללבוש בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה לפני שקונה הבגד". תשובה: "לא".

ג. מיקל, אם אינו מתכוין להנאה.

1. עי' באר משה (ח"ב סי' ק"א) – "שאם אינו ודאי כלאים שרי (ועכ"ז אמרתי להשואל דמאחר שבעזה"י יש כמה וכמה חניות של חרדים מוכרי בגדים בלי שום חשש שעטנו מהיות טוב לילך אצלם ולא לחפש היתרים). ולצנועים אינני פוסק".
2. חשב האפוד (ח"א סי' קל"ז, מכתב בס' פאת שדך ח"ג סי' ק"מ) – "כבר נודע מה שכתב הט"ז באו"ח סי' שט"ז אות ג' דבספק ... ואפי' אם רוב פעמים יש כלאים בבגדים האלה נמי לית לן בה, כי גם רוב אין בו משום פס"ר".
3. עי' שערים מצויינים בהלכה (סי' קע"ו ס"ק ו') – "ומצאתי בשלטי גבורים ...".
4. עי' קנין תורה בהלכה (ח"ב סי' ע"א).
5. הגריש"א זצ"ל (הליכות שדה חנ"ט עמ' י"ג, אשרי האיש יו"ד פרק י"ז אות ל') – "א. מותר למדוד בחנות בגד בספק שעטנו, לבדוק אם הוא כמדתו, ובתנאי שאין הבגד בשעת המדידה מגן עליו מחום או קור כגון שלבוש בגדים אחרים, או שהחנות מוסקת דיה, ואחרי שיקנה ישלח הבגד לבדיקה. ב. במקרה שבשעת הלבישה נהנה מהחום וכו' - הרי זה בבחינת פס"ר, כמבואר בתוספות - ואסור למדוד את הבגד. ג. בודאי שעטנו או כשרוב הבגדים שעטנו אי אפשר להקל באיסור דאורייתא כנגד הרמב"ם כפי שביארו הב"י ואסור למדוד את הבגד".
6. יביע אומר (ח"ו יו"ד סי' כ"ז) – "מסקנא דדינא שמותר למדוד חליפה שיש בה חשש שעטנו, ובלבד שלא יכוין ליהנות מלבישתו".
7. הגר"א נבנצל שליט"א (אסיפת יצחק כ"א שבט תשס"ט) – שאלה: "האם מותר ללבוש בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה לפני שקונה הבגד". תשובה: "כן, אם לא מתכוון להנאה, למשל אם קר".
8. עי' תשובות והנהגות (ח"א סי' תרנ"ז) – "ולמעשה אם אפשר לצאת מידי ספק, ולקנות בגד בהכשר שאין בו שעטנו, או על כל פנים כשהמוכר מעיד שאין בו שעטנו שהוא בעצמו עשאו לבגד, יש לסמוך עליו מטעם דאומן לא מרע אומנותו, (שאם אחר עשאו כמו שמצוי היום יתלה הקולר בו ולא מרע עצמו) יכול למדוד הבגד ויעבירונו אחר כך לבדיקה, בודאי עדיף לעשות כן, אבל אם אין לו אפשרויות אלו, וכמו שמצוי כאן ביהונסבורג, או בשעת הדחק, נראה שבספק דוקא נוכל לסמוך על הפוסקים שהאסור הוא הנאה, וכשאינו מתכוון מותר וכפשוט הרמ"א, וילבוש רק כפי הצורך ממש ולא יותר, וישלח מיד לבדיקה לפני שלבושו תמיד, ובזה נראה דמותר מדינא, ואין לחשוש שיתברר שעבר על אסור שעטנו, שגם אם נמצא שיש בו שעטנו עשה כדין ולא עבר, אבל כשיש בו ודאי שעטנו או נתברר שבסוג זה אצל המוכר רובם שעטנו רק דעתו להוציאו ולבוש רק לנסות אם מתאים, נראה להחמיר כחכמת אדם שיש לדבריו יסוד בראשונים וכמ"ש, ואסור שעטנו חמור מאד שעוברין בלאו כל רגע ורגע".
9. ילקוט יוסף (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' ט') – "לפיכך הבא לקנות חליפה אצל חנות הלבושה, וידוע שיש בחליפה זו שעטנו, אסור לו למדוד את החליפה עליו, אף שבדעתו אחר שיקנה את החליפה למוסרה למעבדה להסיר ממנה השעטנו. אולם אם אין ידוע אם יש בחליפה זו שעטנו או לא, והחנות שהוא קונה בה את החליפה, אינה מוחזקת בכשרות מצד איסור שעטנו, מותר למדוד את החליפה וללבושה לשם מדידה לראות אם היא מתאימה למדתו או לא, ואחר כך ימסרנה לבדיקה אצל מומחה ירא שמים, ואם יהיה חשש שעטנו יסרנו, ובלבד שלא יתכוין ליהנות מלבישתו. [ילקוט יוסף על הלכות חדש וכלאים, הל' שעטנו סימן שא ס"ט]".

ד. מכנסים מותרת אך ורק בחדר שמוודים בו בגדים.

1. הגריש"א זצ"ל (הליכות שדה ח"ס עמ' י"ד) – "דמידת מכנסים מותרת אך ורק בחדר שמוודים בו בגדים".
2. ששכ"ה (הליכות שדה ח"ס עמ' י"ג) – "במאמר בענין בגד בחשש שעטנו אתם כותבים במסקנה שמותר למדוד אם הוא כמדתו, ובתנאי שאין הבגד בשעת מדידה מגן עליו מחום וכו'. נדמה לי כי מכנסים אסור למדוד, כי גם אם החדר מוסק דיו, אבל איזה אדם ירצה לעמוד בפני עם ועדה בלי מכנסים, ויתכן דרך בחדר שמתלכשים שם מותר למדוד".

ה. מר"מ – חיי הלוי (ח"ד סי' פ"ז אות ח'), השעטנו להלכה ולמעשה (פרק ד' סעי' כ"ו).

1. חלקת יעקב (יו"ד סי' ק"ע) – "ובבגדים שאינן מוחזקים לשעטנו, רק מספק, יש היתר יותר, דכיון דיש ספק, ממילא לא הוי פסיק רישא, וכדעת הט"ז או"ח סי' שט"ז לענין זבובים, דבספק אם יש בהתיבה זבובים שוב לא הוי פסיק רישא - אכן בהג' רע"א ליו"ד סימן פ"ז ס"ו י"א דאסור לחתות תחת האש, בהקשות דהא לא הוי פס"ר, ומתוך דבספק לשעבר הוי פס"ר, ומסיים אולם מדברי הט"ז שט"ז לא משמע כן. והאחרונים מביאין להרמב"ן והמאירי בכירה, לענין מיחם זלא חיישינן למצרף דשמא לא

- הגיע לצירוף, דמשמע כטו"ז דאף בספק דלשעבר לא מקרי פסי"ר. ועי' במלמד להועיל אע"ז סוף הספר, דרק לענין שבת דבעינן מלאכת מחשבת, ספק לשעבר לא מקרי פסי"ר, כיון שהוא מסופק שוב לא מקרי מלאכת מחשבת ולא הוי פסי"ר, אבל בשאר איסורים דלא בעינן מלאכת מחשבת, אף ספק פסי"ר אסור, ומתריך בזה קושיות רע"א, הא דאסור לחתות דאף בספק פסי"ר דבב"ה אסור - א"כ לכאורה גם לענין כלאים, בספק לשעבר מקרי פסי"ר ואסור. אכן המעיין בהג' רע"א נראה דס"ל לדינא באמת לא הוי איסור חמור, משום דזה לא מקרי פסי"ר, וכנראה דס"ל דבמקום שאי"א להזהר, גם לענין ב"ח לא הוי איסור - באופן דבבגדים דספק שעטנז יש היתר יותר, כן נלפע"ד **לחפש זכות** על הקונים הללו שאינם מדקדקים".
2. **מנחת יצחק** (ח"ד סי' ט"ו) - "הנה בנוגע לצנועין, פשיטא דאין להם לעשות כן, דאף במוכרי כסות המבואר דינו להקל בש"ס ופוסקים, מ"מ איתא שם, דצנועין מפשילין במקל, עי' ש"ע (סי' ש"א סעי' ו'), ומכ"ש לקונה, דמחמיר החכ"א לכ"ע כנ"ל, אבל לסתם בנ"א, נראה לענ"ד ג"כ, דאין דין החכ"א ברור ... מכל הנו טעמי **אין למחות** ביד המקילים בזה".
3. הו"ד **בשבט הלוי** (ח"ב סי' קס"ט) - "מ"מ עיקר קושיית הגר"א תפול על הרא"ש ועל הרמ"א שכתבו להתיר גם להעביר המכס אף על גב דהוא דרך לבישה גמורה דמ"ש זה ממטפחת ספרים, ומ"מ החכ"א נמשך אחרי דברי הרא"ש והרמ"א ואין להאשים אותו וע"כ לחלק דלהעביר המכס אין כוונתו לבישה כמו מטפחת ספרים אם עשה דרך מלבוש, ואפילו אם ננקוט קושית הגר"א דאין לחלק בזה, מ"מ יש להצדיק דברי החכ"א ולא מטעמו כנ"ל דשאני הכא דרוצה לנסות צורת ואיכות הלבישה הרגילה האיך הוא מלבישו והאיך הוא מתחמם ע"י, מ"מ מודינא דאיכא **למוד זכות** להמקילים בזה, ומכ"ש לאלו ההולכים לחנויות לנסות הבגדים ויש רק ספק שעטנז וכמש"כ גם בעל מנחת יצחק בתשובתו שם".
4. **מלבושי ישע** (פרק ד' סעי' ז) - "הרוצה לקנות בגד ולבושו לראות אם הוא כמדתו יש אומרים דלכו"ע אסור".
5. הגר"ד **פיינשטיין שליט"א** (ודברת במ סי' רע"ד) - "דכמדומה מנהג העולם לא להחמיר בזה ומכ"מ יש להחמיר כדעת החכ"א שלא ללבוש בגד שהוא ודאי 'שעטנז' כדי לקנות, ואע"ג דלבוש הבגד כדי שידע מדת ארכו ורחבו מכ"מ אסור. וגם בספק השקל יש להחמיר בזה זה, אבל מן הסתם לא חיישינן ל'שעטנז' בהרבה בגדים ולכן באותם בגדים דמסתמא אין בהם 'שעטנז' א"צ להחמיר בכל זה כיון דעכ"פ רוב ליכא חשש".

ו. נתינת בגד עם ספק שעטנז לנכרי - סימן ש"א סעיף ה'.

1. מחמיר - הגריש"א זצ"ל (דברי חכמים יו"ד אות קי"ג, אשרי האיש יו"ד פרק י"ז אות ל"א), "ספק על בגד אם יש בו שעטנז אין ליתנו לגוי, שמא ימכרנו לישראל", הגר"ח פ"ש זצ"ל (דברי חכמים יו"ד אות קי"ג, "שמעתי מהפוסקים, שאפילו אם רק הוי ספק, אין ליתנו לגוי, שחושש אולי הוא ימכר לישראל (אז רק יש לו תקנה להסיר הספק שעטנז, או לזרוק הבגד לגמרי)").

ד] כלים שונים - סימן ש"א.

א. אם במטריה יש איסור שעטנז.

1. מיקל.

- (א) **חלקת יעקב** (יו"ד סי' קע"א אות ד') - "ואגב אציין דבר פשוט מה שנשאלתי - אם יש במטריה (שירם) העשוי להאהיל ולחסות מזרם וממטר משום כלאים. והשבת דזה פשוט להיתר רסי' ש"א דבאהלים אין בו משום כלאים וכן מבואר בירושלמי שם פ"ט ה"ב וז"ל ר"י יהיב מפה על מנוי ואינו אסור משום כלאים דלא ינבלון מנוי, וכן בסוף מס' כלאים שם ה"ו אהלים אין בהם משום כלאים ועי' טו"ז ריש סי' ש"א".
- (ב) **משנה הלכות** (חי"ב סי' ס"ו) - "ולפענ"ד מטריה (שירע"ם) שעושין בשביל נשים מותר לאנשים לצאת בהם ואין בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה, וגם אין בו משום שעטנז וכלאים עיין מרדכי ביצה (דף י"ד) סי' תרס"ג. וז"ל המרדכי וילן טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו פי' מתעטף בו בשוליו לכך ושתורת כלי עליו וכיון דמתחמם כנגדו אסור לעשותו כלאים משמע אי לא דמתעטף בשוליו אף על גב דמעמיד החום כמו שפרסוהו כנגד הפתח להעמיד ולהגן מפני הרוח ומן הגשם ואפ"ה לא הוה שייך בו משום כלאים דאי לא תימא הכי ל"ל למימר מפני שהשמש מתחמם כנגדו תיפוק לי' מפני שמגין עליו מן החמה ומן הגשם וכו' ע"ש. ומבואר דמה שמגין עליו מפני הגשם ורוח ליכא איסור משום כלאים והרי הוא דין של מטרי' (שירע"ם בלע"ז)".
- (ג) **ילקוט יוסף** (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' ו') - "מותר להכנס לאוהל העשוי מבדים של שעטנז, כדי להגן על עצמו מפני החמה או הגשמים וכיוצא, שאין שעטנז אסור אלא דרך מלבוש והעלאה. וכן אין צורך לבדוק מטריה מחשש שעטנז, אחר שאינה דרך מלבוש. [ילקו"י הל' שעטנז סימן שא ס"ו]".

ב. אם יש לבדוק מזרנים מחשש שעטנז.

1. מיקל.

- (א) **משנה הלכות** (ח"ז סי' קצ"ח) - "וגם במזרונים מאטראסעס כיון דהם נעשים באופן שהלבד הוא מחובר על הצדדים על העץ או ברזל וא"א שיעלו על גוף האדם כה"ג היה מותר לשכב עליהם בהפסק בגד (ליילך בלע"ז) שדרך לתת על המזרונים וזה אפילו היה שעטנז גמור ועי' בספר בית הלל יו"ד סימן ש"א דנראה לכאן פליג אפמ"א הנ"ל ועי' רמ"א יו"ד סימן ש"א בהג"ה השני בס"א ובס"ב בהג"ה ודו"ק. ועד הנה דברנו אלו היה ודאי שעטנז אמנם נידון דידן הלא לכ"ע ליכא אלא איסור דרבנן לכל היותר וממילא הו"ל ספיקא דרבנן שהרי אינו לא דרך העלאה ולא דרך לבישה ולא דרך חימום וכיון דע"פ רוב ורובא דרובא לא הוי שעטנז אין לחוש לזה אם לא במקומות שידוע שנעשה ודאי מכלאים כגון שכותבין על הפתק שהוא שעטנז דאז הרוצה להחמיר על עצמו ודאי יש לו על מי לסמוך והמיקל גם בזה לא הפסיד. ומיהו צריך עכ"פ ליהזר שלא יגע בבשרו בלי הפסק בגד ועי' שו"ת הרשב"א סימן ש"ס על עורות התפורין בפשתן ומחברים אותה בבגד ע"י תפירה העלה הרשב"א ז"ל דכיון דמן

התורה שוע טווי ונוז הוא דאסור דוקא ואלו בגדים אינם כלאים אלא מדרבנן הולכין בספיקו להקל א"כ כ"ש בדין דיש לסמוך ארוב לכ"ע ואין צריך בדיקה אחריו".

(ב) שבט הלוי (ח"ח סי' רל"ה) – "וא"כ להלכה כיון דהוא בגדר קשה, ואין בשרו נוגע בשום אופן בלבד הזה, וגם עצם הלבד רק כלאים דרבנן אם ה' חשש מבוסס, וכיון שגם אם ה' בו חשש אין ברור שבתערובת שאר מינים יש בו איסור כלאים דבגדים מן הדין כנ"ל, ע"כ איני ראה מקום להחמיר [ועיין בגליון מהרש"א סי' ש"א מהעתקת זקני הפנים מאירות דבנדון דידי' אף צד חסידות וקדושה אין בו יעש"ה]".

(ג) עי' ילקוט יוסף (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' ג') – "מזרונים שיש בהם תערובת שעטנז, מאחר והם קשים ואינם נכפפים כלל מעיקר הדין אין איסור לשכב עליהם. ובפרט שבדרך כלל יש סדין על המזרון. אך יש המחמירים בזה. ולכן יש המוסרים את המזרונים שלהם לבדיקת שעטנז, כל שיש באותו מקום מיעוט המצוי המערבים שעטנז במזרונים. אך כיום רבים אף מיראי ה' נהגו כפי עיקר הדין ואינם בודקים את המזרונים מחשש שעטנז. [ילקוט יוסף על הלכות חדש ושעטנז סי' שא ס"ג]".

2. נכון לחוש.

(א) חלקת יעקב (יו"ד סי' קס"ז) – "יש עצה במלון אף למהדרים ליתן הכר של מוכין של מראשותיו על המזרון ולשכב על הכר הנ"ל באופן שנראה לעינים שהמזרון אינו נכפף כלל עליו סביב לבשרו, ומשום הצעה דאסור אף עשר מצעות זעג"ז לדידהו אינו אסור רק בדבר שדרכו בהעלאה וכן"ל, ויהי' לו לסניף דעות הנ"ל אכן לפע"ד גם על ההיתר הנ"ל יש לסמוך, וירא שמים יוצא ידי שתייהם, אכן בביתו ודאי צריכין לדקדק בקניית המזרונים - והעולם אין נזהרין".

(ב) מנחת יצחק (ח"ב סי' כ"ד) – "יש מקום להתיר בשעת הדחק כגון במלונים (האטעלין), וביותר כשיש עוד ספק אם יש שם בכלל כלאים, וכמ"ש בתפא"י שם, דהרי כל שתחתיו הו"ל רק ספק דרבנן, ובתנאי שלא יהי' בשרו נוגע בהם, ומטעם שא"א שיכפה כל כך על גוף האדם (התפא"י מיירי לענין קוטשע אבל הה"ד בנד"ד), ואם גם יעלה הרי לא מתכוון לכך וכתופרי כסות ומוכרי כסות דמותרים בכה"ג עיין שם, אבל כ"ז אין לימוד זכות בביתו דאפשר לברר ולהזהר אין לסמוך על הדוחק".

ג. שעטנז בשטיח (carpet).

1. מיקל.

(א) חשב האפוד (הליכות חנוך פרק ב' אות רל"ג) – "דעת הרב דמותר לקנות קארפע"ט שיש בה שעטנז, ואין חשש בזה".

2. מחמיר ללכת יחף על השטיח.

(א) משנה הלכות (ח"ז סי' קצ"ח ד"ה ולפי"ז) – "ולפי"ז לדין נמי היה נראה דבמשכבים (קאטשעס בלע"ז) ושטיחים (ראגס בלע"ז) וכיוצא בזה אפילו היו שעטנז ממש כיון שהם מחוברים ע"י מסמרים וא"א לבא על צידי אדם היה מותר לישב ולהלך עליהם וכ"ש שאין צריך לבדוק עליהם מספק וזה כל שאין נוגע בהם (וללכת יחף על השטיח היה אסור ועי' טור סימן ש"א בד"א כשהן ירקנין ונתונים ע"י קרקע וכו')".

3. מחמיר, אף במנעלים.

(א) הגריש"א זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פרק י"ז אות כ"ט) – "כשיש שעטנז בשטיח, אסור אפילו לדרוך עליו, ואף במנעלים אסור, שמא יתקפל עליו השטיח".

4. תלוי באיזה שטיח.

(א) שבט הלוי (ח"ז סי' קע"ב) – "הציע לפני ענין השטיחים לענין שעטנז לפי ענ"ד ישנם ג' מינים בזה יש שאסור מה"ת, ויש שאסור מדרבנן, ויש שמותר למעשה ... בשטיחים ג' מינים לפנינו ישנם קשים שאין שערותיהן בולטין כלל, והיינו עפ"י רוב אלו שנעשה דרך קשרים, וגם הלא מונחים על הרצפה ומבואר בירושלמי ובשו"ע סי' ש"א ס"א דכשהם נתונים על איצטבא של עץ או של אבן יש להם תורת קשין, ב. אלו שהם רכין ויש בהם גם קצת שערות בולטות אסורים מדרבנן שמא תכרך נימא על בשרו כמבואר בש"ס שם ובשו"ע ואסור לישב עליהם או להסב עליהם גם אם אין נוגע בבשר כמבואר כ"ז בשו"ע שם, והג' אלו ששכיחים כהיום וכבר ראיתי מהם הרבה שיש להם שערות ארוכות בולטות והם רכים באופן שכשהוא מהלך עליהם או שוכב בהם הם מחממות אותו ממש אסורים בודאי מן התורה. והנה ...".

(ב) ילקוט יוסף (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' ב') – "שטיח דק וקשה שעל הרצפה שיש בו חשש שעטנז, מעיקר הדין אין לאסור בזה משום איסור כלאים. [והיינו שאין שערות ארוכות בשטיח שגורמות לחימום]. וכל שכן שטיח דק מקיר לקיר הדבוק לארץ, דמותר לילך עליו בלי נעלים, או לשבת על הקרקע, אף אם ברור שהוא עשוי משעטנז. אך כל זה דוקא כשאין בשרו נוגע בהם. ורק לדרוך עליו מותר, דעור הרגל קשה הוא. וכן שטיחים שמדביקים על הקירות לנוי, או מניחים על הבימה בבית הכנסת, אין בזה איסור שעטנז. [ילקוט יוסף על הלכות חדש וכלאים, הל' שעטנז סי' שא ס"ב]".

ד. מר"מ.

1. משנה הלכות (ח"ז סוף סי' קצ"ח) – "ובענין מטפחות הידים (האנטוך בלע"ז) או מטפחות שמסתפגים בהם כלים או מטפחות שמסתפגים בהם אחר הרחיצה כולם אסורים משום כלאים עי' יו"ד סימן ש"א ס"ט ולענין נעלים ע"ש סימן י"ג בהג"ה מנעל של כלאים ובגליון שם בשם כנה"ג ולענין אי צריך לבדוק אחריהם בסתם פוק חזי מאי עמא דבר".

ה) להלביש את חבריו כלים - סימן ש"ג סעיף ב'.

א. מר"מ.

1. מהרש"ם (ח"ב סי' רמ"ג ד"ה ומ"ש) – "ומ"ש ר"מ להתיר לצבוע ע"י עכו"ם דהוי רק מדרבנן ג"ז אינו נראה דהכא אין האיסור על הצביעה אלא על ההילוך בו דכתי' לא ילבש גבר וכו' ואטו אם עכו"ם ילבישהו בגד אשה יהי' מותר ולדבריו גם בגד שעטנז יהי' מותר להתלבש בו מה"ת ע"י עכו"ם ובע"כ דליתא דהאיסור שלא יהי' מלובש בו (שו"ר בשו"ת מהר"י אשכנזי יו"ד סי'

י"ט שכ' כדברי וע"ש עוד לדחות הדמיון מתוס' שבת (דף נ') הנ"ל). וגם בתשו' ר"מ שיק יו"ד סי' קע"ג מחמיר ודחה ד' שו"מ כמ"ש לעיל".

ו] למכור בגדים שיש ספק שעטנו.

א. מחמיר.

1. אג"מ (יו"ד ח"א סוף סי' ע"ב) – "ובדבר אם מותר למכור בגדים שיש ספק אם יש בהם שעטנו לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנו, הנה אם הוא ספק ממש היינו שמצוי בהבגדים שמוכר שעטנו אסור למכור לחשודים שלא יבדקו, ולא סגי בזה שיודיע להם שיש ספק שעטנו בהם כיון דחשודים לעבור. ואף שיכולים לקנות במקומות אחרים שהוא רק איסור דרבנן אין להתיר בזה מטעם ספק לקולא דהא עכ"פ מסייע להם באיסור דרבנן שיעברו על זה שאסרו בלא בדיקה. אבל **אם הוא רק חשש בעלמא כגון שהוא מיעוט שאינו מצוי שמדינא יש למיזל בטר רובא ורק משום שאפשר לברורי מחמירין לברר, רשאי למכור** אף לאלו שלא יבדקו דמצד הפסד מומן נחשב כאי אפשר לברורי".
2. הגר"ח ק"ש שליט"א (אסיפת יצחק ה' אדר תשס"ט) – שאלה: "האם מותר למכור בגדים שיש ספק שעטנו, לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנו". תשובה: "לא".
3. הגר"א נבנצל שליט"א (אסיפת יצחק ט"ז אדר תשס"ט) – שאלה: "האם מותר למכור בגדים שיש ספק שעטנו לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנו". תשובה: "לא".

ב. מיקל.

1. מהרש"ם (ח"ח סי' ר"כ) – "הדבר פשוט דמותר למכור, ובפרט שיש בתוכן קצת שאינם שעטנו".
2. אמרי יושר (ח"ב סי' קט"ו) – "דביש נכרי בעיר המוכר מותר למכור לכל אף לחשוד ומכ"ש לסתם ב"א שאינם חשודים רק יש לתלות פתקא בחנות לפרסם הדבר לבל יכשלו ב"א כשרים ח"ו, ובאין נכרי בעיר יש למכור לסתם ב"א ע"י תלוית פתקא הנ"ל ולפרסם בחנות ביותר שיש בזה שעטנו ומי שיוודע שהוא חשוד בוודאי על שעטנו ולא יבדוק ולא יתקן כשאין נכרי אחר המוכר בעיר בגדים כאלה אין להקל".

ג. מר"מ – מנחת אלעזר (ח"א סי' נ"ג), שערים מצויינים בהלכה (סי' קע"ו ס"ק ה').

ז] חשש שעטנו.

א. מיעוט שאינו מצוי.

1. מר"מ – השעטנו להלכה ולמעשה (פרק ז' סעי' ב', סעי' ג').
2. אבני ישפה (אסיפת יצחק י"ט שבט תשס"ט) – "רצית לדעת אם יש חיוב בדיקת שעטנו כאשר הסוג שהוא חושש לו הוא מיעוט שאינו מצוי. לא נראה לי כלל לחייב בדיקת שעטנו, אם לא במקום שמפורסם שהבגדים במפעל הזה או בחנות הזאת הם בחזקת שעטנו. אבל גם אם המומחים אומרים שעשרה אחוז של כל החליפות של המדינה יש בהם שעטנו, אין חיוב לבדוק אם יש שעטנו, כיון שאנחנו סומכים על הרוב שאין שעטנו. שאלה זו תלויה בשאלה אחרת, והיינו אם מותר לקנות פירות מן השוק בארץ ישראל או שמא יש לחשוש משום איסור ערלה. וכתב החזון איש שמותר לקנות פירות כיון שיש רוב פירות בארץ ישראל שאינם ערלה וממילא כל דפריש מרובא פריש. וכבר כתבתי במקום אחר, ששאלה זו כבר מופיעה בפוסקים לענין קניית סוכר שהיתה שאלה גדולה אם מותר לקנות בגלל איזה חשש כשרות שיש בסוכר. ויש שטענו שאסור לקנות כיון שאני הולך לחנות ואני מוציא מן החנות, וזה נחשב קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה ואסור. ופוסקים אחרים אמרו שזה נחשב פריש, וכל דפריש מרובא פריש. וכיון שהחזון איש הכריע שזה נחשב פריש, גם לענין שעטנו הדין כן, שאינו חייב לבדוק ויכול לסמוך על הרוב שאינו שעטנו. אבל ודאי שכל ירא שמים יבדוק כל בגדיו, שהרי שאני שעטנו שאפשר לבדוק ולברר, ואין זה דומה לסוכר או ערלה שיש בהם חשש, והוא דבר שאינו יכול לבדוק".
3. הגר"א נבנצל שליט"א (אסיפת יצחק כ"א שבט תשס"ט) – שאלה: "דבר שיש בו מיעוט שאינו מצוי של איסור (כמו דבר שיש בו ספק שעטנו) האם יש ענין לבדוק". תשובה: "אם אפשר לברר בקלות - כן".
4. הגר"ח ק"ש שליט"א (אסיפת יצחק כ"ח שבט תשס"ט) – שאלה: "איסור שהיו מיעוט שאינו מצוי, האם צריך לבדוק אחריו, אם אפשר לבדוק בקל". תשובה: "אולי".
5. משנת יוסף (אסיפת יצחק כ"ה שבט תשס"ט) – שאלה: "דבר שיש בו מיעוט שאינו מצוי של איסור (כמו דבר שיש בו ספק שעטנו) האם יש ענין לבדוק". תשובה: "בשיעור מיעוט שאינו מצוי י"א שהו פחות מ- 10%, והעיקר שאם בכל מקום שיבדוק בבגדים כאלה נמצא מיעוט שעטנו נחשב למיעוט המצוי, וכן יש לנהוג כששעטנו שכיח, ואם נתחייב הבגד בבדיקה, יש לבדוק כולו גם במקומות שלא שכיח, דלא סמכינן ארוב בדאפשר לברר, ע"ע בספר 'השעטנו להלכה' (פרק ג' הלכה ג') מהרב אלחנן כהן שליט"א".
6. הגריש"א זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פרק י"ז אות כ"ח) – "בבגדים שיש מיעוט שאינו מצוי של שעטנו לענין אם חייבים לבדוק, אמר רבינו, שאם זה לא מצוי הלך אחר הרוב. ושוב נשאל, בכמה אחוזים זה נקרא לא מצוי. וענה, אם יש עשרה אחוז זה מצוי".
הגריש"א זצ"ל (השעטנו להלכה ולמעשה פרק ז' הע' י"ז, הע' י"ח) – "שכשיש יותר מ- 1% ואפשר לברר בקל ראוי לברר ... שכשבגד כזה אין מצוי אפ"י 1% שעטנו, אי"צ לבדוק כלל, וכן אי"צ לבדוק במקומות בבגד שאין מצוי בהם שעטנו אלא לעיתים רחוקות מאד ... שבכל מקום שמצוי בו לפעמים שעטנו יש למעבדות לבדוק שם, מאחר שהם כבר בודקים את הבגד. והוסיף שאין להנהיג כאן בא"י מה שנהגו בכמה מעבדות בחו"ל ע"פ כמה פוסקים לבדוק רק בכמה מקומות שהשעטנו מצוי בהם בעיקר. אבל אין לבדוק במקומות שכמעט אין מצוי בהם שעטנו כלל".

7. ילקוט יוסף (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' י') – "כל בגד שמצוי בו חשש שעטנז, יש למסורו לבדיקה במעבדה מיוחדת, לברר אם יש בבגד זה שעטנז, ולהסירו. וכן הלוקח בגד צמר מן הגויים, או מישראל שלא בדק הבגד, צריך לבדוקו יפה יפה שמא תפורין הן בפשתן. [ומאחר שאין הכל בקיאים בבדיקה זו, לפיכך יש למסור הבגד לבדיקה במעבדה]. ויש אומרים שכל שיש מיעוט של עשרה אחוז שיש בסוג בגד כזה שעטנז, הדבר מצריך בדיקה. ויש אומרים שרק בסוג בגד שיש בו מיעוט המצוי [שהוא קרוב למחצה] של שעטנז, בזה צריך למסור הבגד, אבל כל סוג בגד שעל פי רוב אין בו שעטנז, וגם אין בו מיעוט המצוי כנז', אין צריך בדיקה משעטנז. [ילקו"י הל' שעטנז סי' שא ס"י]."

ב. בעל חנות האומר שבחליפה אין שעטנז, האם נאמן.

1. מחמיר.

(א) שבט הלוי (מכתב, אייר תשס"ט) – "ואין ללובשו על סמך הבטחת המוכרים שאין בו שעטנז."

(ב) חוט שני (מכתב, אייר תשס"ט) – "ואין ללובשו על סמך הבטחת המוכרים שאין בו שעטנז."

(ג) חשוקי חמד (ע"ז דף מ:): – "שאלה. קנה חליפה בחנות, ואמר לו בעל החנות חליפה זו היא נקיה משעטנז, האם בעל החנות נאמן, צדדי הספק הם: האם אינו נאמן מאחר ואמרו הפוסקים שכל בעל חנות צריך כתב הכשר, או שמא נאמן כי בימינו ישנם בודקי שעטנז מומחים בכל עיר ועיר, ובעל החנות חושש לומר שקר פן יתפס בשקר, ויפרסמוהו ברבים כשקרן ויפסיד פרנסתו. תשובה. נאמר במסכת עבודה זרה דף מ"ב ע"ב אמר רב יהודה כיון דאמר אני מלחתי מותרים. ופרש"י אני מלחתי, את הדגים, וראיתי שדגים טהורים הם, כי יש להם סנפיר וקשקשת, ומהם הוצאתי קרבים הללו נאמן. וכתב הריטב"א (ד"ה אין נקחין) וז"ל: ורב יהודה גם כן כשהיה מתיר באומר אני מלחתי אפילו בחשוד היה מתיר, דקסבר דאי לאו דקדים ליה במילתא לא הוי אמר, שהוא ירא שימצאו שקרותו ויהיה נתפס. וכך כתב הנימוקי יוסף בשם הרשב"א, וכך כתוב בתורת הבית (ב"ג ש"א) ע"פ הרמב"ן, וז"ל הרמב"ן: והטעם מפני שנחשדו עמי הארץ ליקח קרבי דגים ועוברין מן העכו"ם בחזקת שהיו טהורין, ושמה טמאים הם, ואם אמר אני מלחתינהו נאמן, דמרתת משום דלא מצי משתמיט ליה אם אחזינהו לבקי והכיר בהם שהם טמאים. אבל לא אמר אלא מלחתינהו, מצי משתמיט ליה, ואמר ישראל מוכרן לי בחזקת טהורים והטעני, עכ"ל. אמנם הראב"ד לא התיר לפי רב יהודה אלא באינו חשוד והסכים עמו בתורת הבית, אבל הרמ"א (יו"ד סימן פג ס"ז) כתב על דברי השו"ע שכתב: קרבי דגים אינם נקחים אלא מן המומחה, א"כ אומר לו הישראלי המוכרם אני מלחתי, והוצאתים מדג טהור. והוסיף על כך הרמ"א שגם עכו"ם נאמן, ולדבריו כל שכן ישראל, אמנם הש"ך (שם ס"ק כה) חלק על הרמ"א וכתב דמסקנת הר"ן כהראב"ד דבין עכו"ם בין ישראל חשוד לא מהני אני מלחתי. והנה **למעשה אין לסמוך עליו** ויש למסור את החליפה למכון לבדיקת שעטנז, וכמבואר במסכת עבודה זרה דף לז ע"ב 'הא מיא בשקיעתא בנהרא, זילו טבולו'. אך במקרה של שעת הדחק, שאין לו אפשרות למסור חליפתו לבדיקה, והוא מאוד זקוק לו, אולי מותר לסמוך על החייט, שבימינו אולי אפשר לסמוך אף על חשוד, כי ירא לנפשו וכבר אירעו מעשים שפרסמו ברבים את שמות השקרנים ואיבדו פרנסתם, וצ"ע."

(ד) ילקוט יוסף (קיצור שו"ע סי' ש"א סעי' י"א) – "ועל כל פנים הקונה בגד בחנות שאין לה הכשר של רבנות מוכרת מחשש שעטנז, אם בבגד זה יש מיעוט המצוי הוא שיש בו שעטנז, ימסרהו למסורו לבדיקה, ולא להסתמך על נאמנות המוכר. [הל' שעטנז סימן שא סעיף יא]."

ג. מר"מ.

1. חשב האפוד (הליכות חנוך פרק ב' אות רל"ה) – "אמר הרב דחייב בדיקת בגדים משעטנז הוא עכ"פ חיוב דרבנן דהוי מיעוט המצוי, ואם המוכר נותן את בגדיו מזמן לזמן לבדוק ואין מוצאין בו שעטנז אפשר לסמוך על זה."

2. שבט הלוי (ח"י סי' קפ"ה) – "כב' ידידי הרב הגאון שלם מאד כש"ת מוהר"ר יצחק הכהן רובין שליט"א. אחדשה"ט וש"ת. שאלה: באנו בזה על דבר מעשה שהיה בבדוק שעטנז שרבים מתושבי השכונה מסרו לו בגדים לבדיקה, וכעת התברר שאינו בקי די הצורך, והיינו שלא למד לבדוק בכל המקומות בבגד שעלול להיות בהם שעטנז, אלא רק בחלק מהן. וכעת מתעוררת השאלה האם כל אלו שמסרו בגדים לבדיקה צריכים לבדוק שוב, והדבר כרוך בהוצאות ובטירחא מרובה, וחלק מהאנשים כל מלבושיהם עברו בדיקה אצל הנ"ל, ואין להם בגד אחר ללבוש. תשובה: פשוט, דכיון דנתחייב בגד בבדיקה צריך לבדוק בכל המקומות, דהא קיי"ל דלא סמכינן ארובא אם אפשר לברר, אלא שאני מקום טירחא דשוב סמכינן ארובא, אבל י"ל בנ"ד כיון דכבר עוסק בזה לבדוק והכניס עצמו לזה דחייב לבדוק כולו, וכיון דעכ"פ יש איזה רגילות שימצא, חייב, מכ"מ אם ברור דמקומות שנשארם הם בגדר אינו מצוי כלל, ויש טירחא גדולה יש מקום לסמוך אדאורייתא דאיכא רוב גמור. וכן ישנם היום שבדקים מה שמה"ת אינו בגדר שעטנז, מכ"מ להשוואל לכתחלה יש מקום להחמיר, ולהקל לאחרים, ועיין בבית הלל יו"ד סי' חצ"ר שהיא תקנה קדומה לבדוק הבגדים וגם ההכשר ע"ז יע"ש בבית הלל, קצרתי במובן."

ת. הלכות.

א. אם שעטנז מוקצה בשבת.

1. עי' סי' ש"ח סעי' מ"ז, לשיטות ומר"מ.

ב. מתי מברכין שהחיינו על בגד חדש - אחר בדיקת שעטנז או אפילו קודם.

1. מר"מ – תורת שמואל ().

2. שבט הלוי (ח"י סי' ט' אות ג') – "שאלה: המברך שהחיינו על בגד חדש. ואחר שבירך נודע שיש בו שעטנז האם אחר שהבגד יתוקן כהלכה, עליו לברך שהחיינו. תשובה: ראיתי שאלתו, ולענ"ד דלא יברך עוד פעם, דברכת שהחיינו על השמחה פעם ראשונה ואפשר לשמוח גם בבגד שעטנז דעצם הבגד הלא נאה הוא אלא שצריך להסיר השעטנז לפני הליבישה, ועיין פלוגתת

הל"ק"ט ח"א סי' ס' בבה"ל סי' רכ"ה תו"ד ס"ג דאין לברך שהחיינו על פירות מורכבים כיון שנעשו באיסור, והגיעב"ץ בשאלת יעב"ץ סי' ס"ג דעתו דכן לברך שהחיינו כיון דמותר לשמוח כן, דפרי מורכב מותר באכילה ושמחתו נתקיים בה, כמש"כ שם בביאור הלכה, ובנ"ד גם להל"ק"ט אפשר לברך כיון דאפשר בתיקון, ומכ"ש דכבר ברך לפני שנודע שעטנז, ובעניות גם כשברך לאחר שנודע שעטנז א"צ לברך עוד פעם ע"פ הנ"ל כיון שאפשר בתיקון ועצם הבגד גורם שמחה".

ג. לבדוק בגד של פריצות משעטנז.

1. מר"מ – חשוקי חמד (גיטין דף פ.).

ד. לשלם מכספי מעשר ללמוד שעטנז.

1. הגר"א נבנצל שליט"א (אסיפת יצחק ט"ו כסליו תשס"ט) – שאלה: "האם מותר לשלם מכספי מעשר, ללמוד שחיטה או שעטנז, ואחר כך מפרנס את עצמו בזה" תשובה: "כן".

ה. מצא בגד שעטנז האם חייב להחזירו.

1. חשוקי חמד (ב"ק דף נד.) – "שאלה. מעשה באדם שמצא בגד שעטנז [או כל מציאה שמלאכתו לאיסור] ונסתפק אם חייב בהשבת אבידה, כי הבעלים ישתמשו בו לדבר עבירה, והריהו נותן לפניו מכשול. תשובה. נאמר במסכת ב"ק דף נד ע"א שה דאבידה קשיא. וכתב על כך המשך חכמה (פרשת כי תצא) ונראה דקמ"ל דאף אם מגדל בהמה דקה בארץ ישראל שזה אסור, עד שאמרו רועי בהמה דקה לא מורדין ולא מעלין, שפקרו בגזל (לשון הרמב"ם) הוי אמינא דאינו מצוה להשיב אבידתו, קמ"ל קרא דמצוה להשיב אבידה דשה, ואפילו ברועה נראה דחייב להשיב אבידתו, עכ"ל. ודבריו צ"ב איך מותר להשיב אבידה כזו שתזיק, הגע עצמך מצא סם המות, שיכול להועיל לחולים מסוכנים כגון סמים משככי כאבים, אך בעליהם של הסמים מעונינים להשתמש בהם לתאוות שבסופו של דבר יגרמו לו נזק וימות, האם מותר להשיב?! ואולי י"ל דכוונת המשך חכמה היא, שצריך להשיב לו, אך יחד עם זאת ינקוט פעולות שלא יחטא. כגון שידאג לכך שתשחט מיד, או יביאנה למקום שיהיה ברור שלא תזיק. וכמו כן נראה בבגד שעטנז, שיש להשיבו, אך יחד עם זאת יש לדאוג להוציא את הצמר או הפשתים, או ימכר לנכרי באופן שנדע בבירור שלא יבא לידי ישראל. ואולי יש לחלק בין הנושאים, דדברי המשך חכמה אמורים על שה, שמצרכי העולם הוא, ואותו יש להשיב משא"כ בגד כלאים שהוא לא מצרכי העולם. ויעוין מה שהארכנו בחשוקי חמד עמ"ס גיטין (דף פ ע"א) בנידון זה".

ו. חילוני שמכר שעטנז אי הוי מקח טעות.

1. הגריש"א זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פרק י"ז אות ל"ג) – "נשאל רבינו, בחילוני שמכר בגד שעטנז ואין לו כלל ידיעה באיסורים אלו, האם יהודי דתי שקנה, יכול לטעון טענת מקח טעות, או שנימא שהקונה הו"ל להתנות. והשיב, שהוי מקח טעות ואין צריך לשלם, כדן מי שנתברר לו דאכל מאכל אסור, המבואר ביו"ד סי' קיט, ובחומ"מ סי' רלד".

2. מר"מ.

(א) חיים שאל (ח"א סי' ע"ד אות ל"ה) – "מעשה במי שקנה כסתות הנקראים מקאטי"ס הנהוגים במצרים ואח"ך ידע שהרב מהר"י זיין בס' פרח שושן הסכים דלכתחיל' יש לחוש לאיסור כלאים משום גזרה אבל בעיקר הדין אין בו אפילו איסור דרבנן. ורוצה לחזור מהמקח. נראה דהדין עמו שזה נקרא מום ויש סמך מתשובת הריב"ש סי' תצ"ט שכ' דכל דפרשי אינשי נקרא מום ועיקר תשובת הריב"ש פסקוה מור"ם ומהריק"ש סימן רל"ד. והכא דלכתחיל' יש לחוש ודאי פרשי".

(ב) הו"ד בשבט הלוי (ח"א סי' ז' אות ב', ח"ז סוף סי' קס"ד) – "ועיין בתשובת השיב משה סי' נ"ב ובתשובת תשורת ש"י חלק א' סי' ת"ה הביאו משם התשב"ץ דאפילו הוא ודאי כשר, רק אינו מן המובחר, פטור מלשלם שכר הסופר, וכה"ג הביא שם משו"ת חיים שאל סי' ע"ד לענין איסור כלאים דשעטנז בגדים יע"ש".

ז. לגבר לבדוק בגדי נשים.

1. מיקל – אום אני חומה (ח"ב סי' רצ"א).

ח. חוטיני שניכר רק ע"י זכוכית מגדלת.

1. שבט הלוי (ח"ז סוף סי' קע"ג, סוף סי' קע"ד) – "והשתא בהאי דידן דשעטנז כיון דאינו ניכר באמת וחל עליו שם תערובת ביטול גמור ה"ז בטל מעיקר דין תורה, ואין לנו שום הכרח דיהי' מחויב לעשות פעולה להכירו ע"י מיקרוסקופ כיון דלפי ראות העין א"א להכירו בשום אופן, וגם הבדיקה ע"י כלי המיקרוסקופ בדרך כלל כרוך בהפסד חוטים וגם מה שנ"ל עוד עיקר דאין ללמוד מהאי דיו"ד הנ"ל בתערובת איסור בהיתר שצריך לעשות פעולה להוציא את האיסור לתערובת היתר בהיתר דלדין דקיי"ל היתר בהיתר בטל עדיף לענין זה דא"צ לסלקו כלל, אעפ"י שבא אח"כ בנגיעה עם תערובת אחר שיכול לגרום איסור, עכ"פ אין לי הוכחה לדמות הדברים, ע"כ לענ"ד אין צריך לדון כניכר האיסור ובטל מן הדין".